

עדכון מבית המדרש להלכה בהתישבות

- אמונת אי"ש -

לאתר בית המדרש <

מה חדש בביו
המדרש?

סוגיות אקטואליות בנושאים שונים
הנוגעים למצוות התלויות בארץ

ללוחות אחוזי ערלו
לחץ כאן

ללוח ערלה חורף תש
לחץ כאן

קביעות למעשר מדרבנן

בעדכונים האחרונים עסקנו בקביעות למעשר על ידי הכנסה לבית או לחצר. מלבד הכנסה לבית או לחצר ישנם עוד חמשה דברים הקובעים למעשר מדרבנן, ואלו הם: א. אש. ב. מלח. ג. מקח. ד. שבת. ה. תרומה. לכן אם קטף פירות או ירקות במטע או בשדה ועשה בהם את אחד מהדברים הנ"ל אסור לאכול מהם אכילת עראי אף שלא הכניסם לבית.

א. אש - בישול

איזה בישול קובע למעשרות?

פירות שהתבשלו בכל דרך שהיא נקבעו למעשר, ואסור לאכול מהם אף אכילת עראי בלי להפריש תרומות ומעשרות¹.

אף בישול מועט של הפירות [שליקה] וכן עירוני

תפילה על האתר
לעידכון זה מצורן
תפילה על האתר
הנהוגה לאומרה ב
בשבת מספר ל'
חכמים (ח"א סימן י
"על כן טוב ונכון לו
ביום

ט"ו בשבת

בשחרית פסוקים א'
ובקשה זו, וידוע הוא
קבלה ביד חכמי
אשכנז ז"ל לבקש ביו
בשבת בפרטות ע'
האתרוג שיזדמן ליש
אתרוג טוב ויפה בו
ראה בתחתית העז

מנהגי ט"ו בשבת
למקורות ומנהגים ל
בשבת לחץ כאן

(שפיכת) מים מכלי ראשון נחשבים כבישול וקובעים
למעשרות.
ישנן פעולות נוספות שנחשבות לבישול הקובע
למעשרות:

- אפיה ובכלל זה צליה וקליה.
- כבישה במי מלח או בחומץ [לפיכך אותם שכובשים
בעצמם מלפפונים או שאר ירקות, אע"פ שעדיין לא
הכניסו לבית את הירקות, מ"מ אין להם לאכול אפילו
אכילת עראי].
- כבישה במים או בשאר משקים קובעת למעשר מדין
כבוש כמבושל, באופן שהפירות היו בתוך המים מעת
לעת, דהיינו עשרים וארבע שעות.

פירות שנקבעו למעשר על ידי בישול, לדעת השערי
צדק² אסורים באכילה ללא הפרשת תרו"מ אף אם
בישל רק פרי אחד קטן.

ב. מלח

מהי מליחה הקובעת למעשר?

מליחת פירות או ירקות בשדה קובעת אותם למעשר.
למשל כשנמצאים במטע של אבוקדו ורוצים לאכול
חתיכות אבוקדו עם מלח או שמכינים ממרח אבוקדו
עם מלח. [יש לשים לב שאם אוכלים את האבוקדו
עם לחם אין לאכול בלא הפרשה אף כשלא מוסיפים
מלח שכן אכילה בתוך סעודה נחשבת כאכילת
קבע].

וכן כאשר קוטפים בשדה ירקות ומכינים סלט עם
מלח, הם נקבעים לאסור אכילת עראי. אולם, טבילת
הפרי או הירק במעט מלח בסמוך לאכילתם אינה
קובעת למעשר ומותר לאכול מפירות אלו אכילת
עראי אף לפני הפרשת תרו"מ³.

בשערי צדק הנ"ל הסתפק האם גם כשקוטפים
ומולחים פרי אחד הוא נקבע למעשרות. אך מסתבר
שאבוקדו גדול נקבע לדעת כולם.

ג. מקח

מהו מקח הקובע למעשרות?

מקח פירושו קניית הפירות.

בסיעתא דשמיא יצא

גליון הליכות שדה

לע"נ הגאון רבי אלי שלנגר זצ"ל אשר בן עשרות שנים ערך גיליונות "הליכות שדה" נלבע ה' אב תשע"ו

במסגרת הפעילו הברוכה להפצת תורה ארץ ישראל על ידי המדרש להלכה בהתישבות, מוציא המדרש ידיעון הליכות שדה אשר יוצא מסעמים בשנה.

עם שדרוג הידיעון לאחרונה והגדלתו, שמחים לבשר כי אפשרות לקבל את הידיעון במייל על הסכמתך.

לקבלת הידיעון של

מייל חוזר <

תוכן הענינים לגי

205

- דברי זכרון והספד הרב שלנגר זצ"ל
- כלאי הכרם
- על הספר עוד ינוב בשיבה
- שליחות בתרומה

קניית פירות קובעת למעשר כאשר מתקיימים שני התנאים דלהלן:

- **הפירות נקנו בכסף** (או על ידי מעשה קנין אחר - קנין משיכה או קנין הגבהה) ⁴. פירות שנתנו במתנה (לפני שנקבעו למעשר), לא נקבעים למעשר בנתינתם ומותר לאכול מהם אכילת עראי עד שיקבעו למעשר ⁵.

- **הפירות נקטפו ממקום גידולם לפני קנייתם**. אולם פירות שנקטפו בעודם על העץ דהיינו שברר לעצמו פירות מסוימים שדוקא אותם הוא קונה כשהם עדיין מחוברים, קניה זו אינה קובעת למעשר.

פירות שנקבעו למעשר ע"י מקח על פי התנאים הנ"ל נקבעו למעשר מדרבנן ואסור לאכול מהם אכילת עראי בלא הפרשה.

כאשר נקנה רק פרי אחד [כפי שהתבאר בעדכון הקודם מהו פרי אחד], הוא לא נקבע למעשר, לאסור אכילתו בדרך עראי.

קטיף חויתי

בעבר כתבנו כמה פעמים על הקוטפים בקטיף חויתי שצריכים להפריש תרו"מ ממה שקוטפים, ואפילו במקומות שמקבלים בתמורת התשלום גם פעילויות אחרות, מכל מקום לגבי הפירות נחשב מקח. ואף כשמשלמים בגמר הקטיף הדבר נחשב מקח הקובע למעשר, ואין לאכול אכילת עראי, ומותר רק לקטוף פרי אחד [קטן] ולאכול ואחרי זה יכול לקטוף עוד פרי ולאכול בלי להפריש תרו"מ, אך שני פירות חייבים בהפרשה ⁶.

ד. שבת

אלו פירות קובעת השבת למעשרות?

פירות שנגמרה מלאכתם כדי לקחתם לבית ולא נכנסו לבית ולא נקבעו למעשר בצורה אחרת, אף על פי כן לא יאכל מהם בשבת אפילו אכילת עראי משום שכל אכילה בשבת נחשבת כאכילת קבע דכתיב "וקראת לשבת עונג" (גם כאשר היא לא בתוך סעודה).

- שיטת החזון איש
- בספיקא דדינא
- הוראות לקטיף חו
- הפרשת חלה מקנ מלאים
- הפרשת תרו"מ מ גפן ועלי פסיפלורו
- גדרי אכילת קבעו במעשרות
- כריתת האמנה לתרו"מ
- לוח ערלה חורף ת

במסגרת בית ההו ע"ש הרב רוזנברג

עונים רבני בית ההו במשך שעות הימנ לשאלות הלכתיות בטלפון 02-6488888 ע/31.

ניתן לקבל מידע לשאלות באתר המדרש להלכו בהתישבות,

פירות שנלקטו לצורך אכילתם בשבת יש אומרים שנקבעו למעשר, ואין לאכול מפירות אלו אפילו אכילת עראי קודם שיפריש מהם תרומות ומעשרות אף אם אוכלים מהם קודם השבת ⁷.

פירות שלא נלקטו לצורך אכילה בשבת ולא נקבעו למעשר באחת מן הדרכים האחרות, אע"פ שאסורים באכילה בשבת, כמבואר לעיל שאכילה בשבת אינה יכולה להיחשב כאכילת עראי. מכל מקום לאחר השבת נחלקו האמוראים בירושלמי ⁸ האם מותר לאכול מהם בלא הפרשה אכילת עראי, המחלוקת היא האם השבת שחלפה קבעה אותם למעשר ולאחר השבת אסורים אף באכילת עראי לפני הפרשת תרומות ומעשרות, או שהשבת לא קבעה אותם למעשר ולאחריה הם מותרים באכילת עראי עד שיקבעו למעשר. הראשונים נחלקו כמו מי פוסקים ⁹, וראוי להחמיר שלא לאכול מהפירות כלל עד שיפריש מהם תרומות ומעשרות ¹⁰.

יו"ט

כשם שהשבת קובעת למעשרות כך יום טוב קובע למעשרות, ויש החולקים על כך ¹¹.

ה. תרומה

מהי תרומה הקובעת למעשר?

פירות שהופרשה מהם תרומה גדולה לפני שנקבעו למעשר, ועדיין לא הופרשו מהם שאר המעשרות, נקבעו למעשר ע"י הפרשת התרומה, ואסור לאכול מהם אכילת עראי עד שיפרישו את שאר המעשרות ¹².

1 רמב"ם מעשר פרק ה הלכה יד.

2 פרק ד סעי' א, ועי' משפטי ארץ פרק ז הערה 63.

3 רמב"ם מעשר פרק ה הלכה יח.

4 רמב"ם שם ופרק יא הל' ח חזון איש דמאי סי' ז ס"ק כג.

5 רמב"ם שם הלכה ו.

6 עי' הליכות שדה חוברת מס' 166 במאמרו של הרה"ג רבי חנוך אלבק שליט"א.

7 עי' משפטי ארץ פרק ז הערה 71.

8 מעשרות פרק ב הלכה ג,

או בכתובת האימ
bhl@bhl.org.il

9 רמב"ם מעשר פ"ה הלכה כ ותוס' ביצה לה. ד"ה רבי אליעזר, ועוד.
10 משפטי ארץ פרק ז הערות 68-70.
11 משפטי ארץ פרק ז הערה 72.
12 רמב"ם מעשר פרק ה הלכה יט.

נוסח תפילה על האתרוג

לבן איש חי זצוק"ל בספרו לשון חכמים (ח"א סי' ל"ז)

והי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתברך כל אילנות האתרוג להוציא פירותיהם בעיתם, ויוציאו אתרוגים טובים ימים ומהודרים ונקיים מכל מום. ולא יעלה בהם שום חדודת, ויהיו שלמים ולא יהיה בהם שום חסרון ואפילו עקיצת קוץ ויהיו מצויים לנו ולכל ישראל אחינו בכל מקום שהם לקיים בהם מצות נטילה עם הלולב בחג הסוכות שיבוא עלינו לחיים טובים ולשלום, כאשר צויתנו בתורתך על ידי משה עבדך, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר נפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל. והי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלקי אבותינו, שתעזרנו ותסייענו לקיים מצוה זו של נטילת לולב והדס וערבה ואתרוג, כתקנה בזמנה בחג הסוכות שיבוא עלינו לחיים טובים ולשלום בשמחה ובטוב לבב, ותזמין לנו אתרוג יפה ונקי ושלם וכשר כהלכתו:

והי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלקי אבותינו, שתברך כל מיני האילנות, ויוציאו פירותיהם בריבוי, שמנים וטובים, ותברך את הגפנים שיוציאו ענבים הרבה, שמנים וטובים, כדי שיהיה היין היוצא מהם מצוי לרוב לכל עמך ישראל, לקיים בו מצות קדוש ומצות הבדלה בשבתות וימים טובים, ויתקיים בנו ובכל ישראל אחינו מקרא שכתוב, לך אכל בשמחה לחסוך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלוקים את מעשיך:

יהיו לרצון אמרי פי הגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי:

מספר לשון חכמים (ח"א סימן ל"ז), על כן טוב ונכון לומר ביום ט"ו בשבט בשחרית פסוקים אלו ובקשה זו, וידוע הוא שיש קבלה ביד חכמי אשכנז ד"ל לבקש ביום ט"ו בשבט בפרסות על האתרוג שיודמן לישראל אתרוג טוב ויפה בחג.

בברכת חורף ג
מזכירות בית המ